

Een nieuwe atlas dagvlinders

Tekst:
Titia Wolterbeek
(De Vlinderstichting)

De Vlinderstichting werkt aan een nieuwe atlas van de dagvlinders. Het boek zal naar verwachting als 7e deel verschijnen in de serie 'Fauna van Nederland' van Naturalis, EIS-Nederland en de KNNV Uitgeverij.

De vorige atlas (Tax) verscheen in 1989 en is dus al weer meer dan 15 jaar oud. Inmiddels zijn er veel meer gegevens over het voorkomen van dagvlinders beschikbaar (de 'Tax' was gebaseerd op 240.000 waarnemingen, de nieuwe atlas op 1,4 miljoen). Bovendien zijn er vanaf 1990 betrouwbare monitoringgegevens beschikbaar, waardoor we veel meer inzicht hebben in de ontwikkelingen in de vlinderstand. Ook is er veel meer bekend over de precieze eisen die soorten stellen aan hun omgeving. Al deze kennis en informatie willen wij graag toegankelijk maken voor iedereen die op enigerlei wijze betrokken is bij de bescherming van vlinders.

Bescherming mogelijk maken

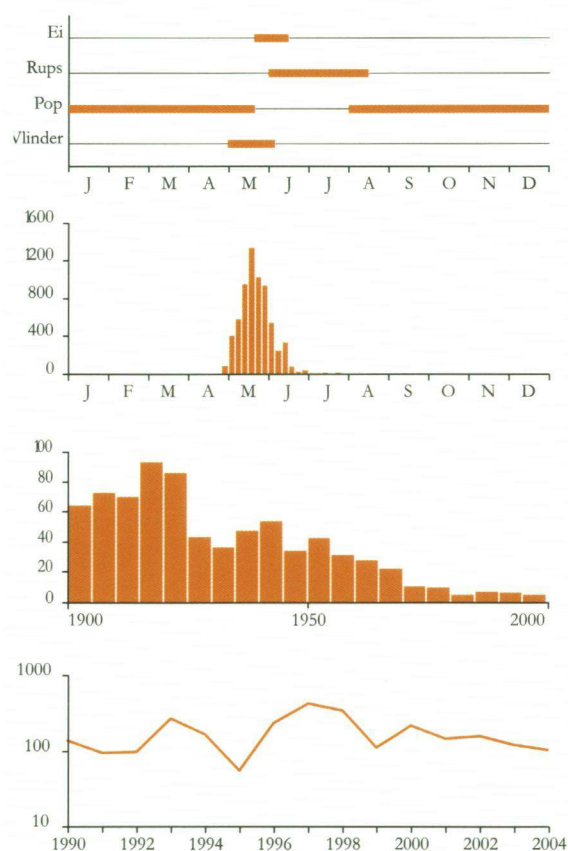
Het gaat slecht met de dagvlinders. Ondanks de inspanningen van heel veel mensen (beheerders, vrijwilligers, de overheid, onderzoekers, enzovoort) gaan veel soorten nog steeds achteruit. Oorzaken daarvan zijn veelal te vinden in een verslechtering van het leefgebied. De 'verthema's' (bijvoorbeeld vermessing, verzuring, verdroging) worden vaak genoemd. Dit zijn milieuproblemen die alleen met vergaande maatregelen te beperken zijn. Soms kan echter ook met behulp van inrichtings- en beheermaatregelen winst worden geboekt. Hoe meer bekend is over de precieze verspreiding van de soorten en de (beheer)maatregelen die ter plekke genomen kunnen worden om de betreffende populatie te beschermen, hoe groter de kans dat de achteruitgang van soorten gestopt kan worden.

Nieuwe Rode Lijst

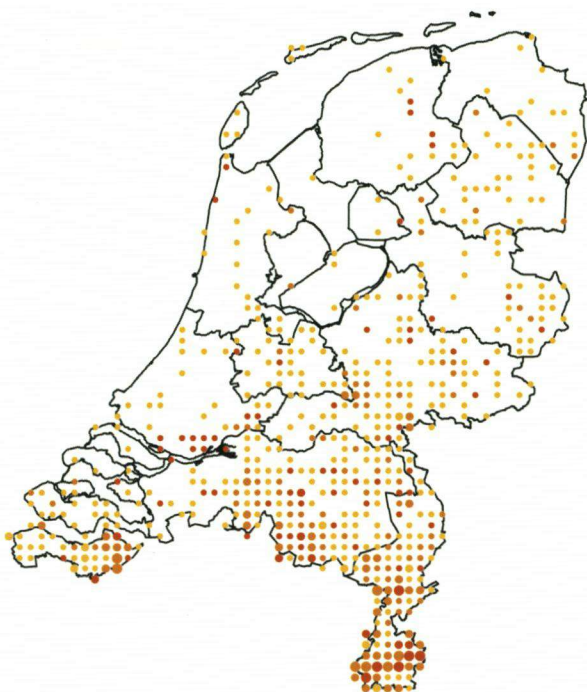
Naast de nieuwe atlas, is ook een nieuwe Rode Lijst Dagvlinders in voorbereiding. Uit de eerste analyses daarvoor blijkt dat de tendens nog steeds negatief is. De kleine heivlinder (was 'kwetsbaar') gaat zelfs heel hard achteruit: naar verwachting komt deze soort in de categorie 'ernstig bedreigd' terecht en slaat daarmee de categorie 'bedreigd' over. Andere soorten, zoals de aardbeivlinder, zijn redelijk stabiel: de grootste achteruitgang daarvan heeft plaatsgevonden voor het uitkomen van de vorige atlas en de eerste Rode Lijst. Met de koninginnenpage gaat het goed: die zal naar verwachting niet meer op de nieuwe Rode Lijst voorkomen. Het dwergblauwtje wordt regelmatig gezien, maar de populatie zit net over de grens bij Maastricht.

Wanneer...?

Hoe sneller de atlas beschikbaar is, hoe eerder beheerders en anderen gebruik kunnen maken van de informatie. Wij streven er naar de atlas volgend vlienderseizoen te presenteren. De Landelijke Vlinderdag 2006 gaan we helaas niet halen, maar zo spoedig mogelijk daarna (mei 2006!?) moet toch mogelijk zijn. Vaste bezoekers van de

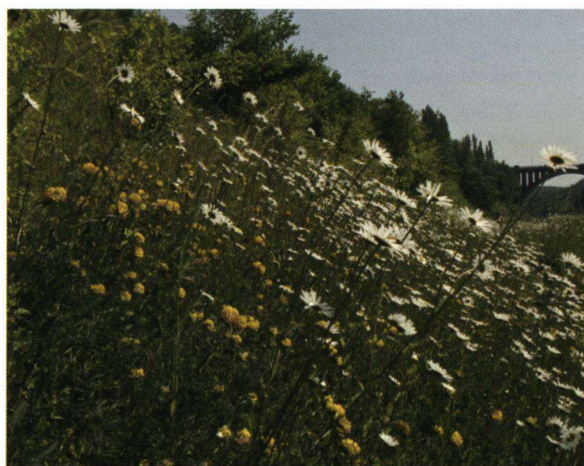

Figuren behorende bij de aardbeivlinder. Het stadiadiagram geeft een indicatie van de periode waarin de soort ei, rups, pop en vlinder is. Het vliegtij-dendiagram maakt het voor monitoringroute-lopers en geïnteresseerde vlin-deraars mogelijk gericht naar soorten te zoeken: voor de aardbeivlinder moet je vooral in mei op pad. Het verspreidingsdiagram geeft inzicht in ver-anderingen in de verspreiding van een soort in perioden van 5 jaar. Het dia-gram van de aardbeivlinder laat duidelijk zien dat het aantal locaties waar de soort is waargenomen sinds het begin van de vorige eeuw sterk achteruit is gegaan. De index-grafiek is een maat voor de verandering van de popula-tiegrootte van jaar tot jaar. Uit de onderliggende gegevens blijkt dat de trend van de aardbeivlinder over de periode 1992 – 2004 onzeker is: er is een lichte achteruitgang maar deze is niet significant.

Verspreidingskaartje koninginnenpage. De koninginnenpage zal waarschijnlijk niet terugkeren op de nieuwe Rode Lijst. De soort neemt toe en heeft zijn verspreidingsgebied uitgebreid. Veel van de stippen op de kaart zijn zwervers, maar ook buiten het oorspronkelijke voortplantingsgebied (met name Zuid-Limburg) worden steeds vaker rupsen gevonden.

Landelijke Vlinderdagen zullen wellicht enige scepsis hebben bij dit bericht: we hebben al eerder aangekondigd dat de atlas 'in 2004' en 'naar verwachting eind 2005' zou verschijnen. Ook nu weer zijn we telkens onze planning aan het bijstellen. De eerste soortteksten zijn al in 2000 en 2001 geschreven. Sindsdien is er weer veel kennis bijgekomen en inzichten veranderd. Zo is inmiddels vastgesteld dat we twee boswitjes hebben (gehad) in Nederland en dat het uitgestorven duingentiaanblauwtje niet eens een ondersoort is, maar gewoon dezelfde soort als het 'gewone' gentiaanblauwtje! Samen met Naturalis leggen we momenteel de laatste hand aan de teksten en wordt de laatste controle van de kaarten, figuren en foto's uitgevoerd. Alles wordt nogmaals kritisch doorgenomen om zoveel mogelijk onnauwkeurigheden er uit te halen en zoveel mogelijk

De biotoop van het dwergblauwtje, net over de grens bij Maastricht.

nieuwe inzichten er in te verwerken. Wanneer alles akkoord is kunnen de vormgever en de drukker hun werk gaan doen; vanaf dat moment moeten we nog minimaal een half jaar rekenen. We houden u op de hoogte!

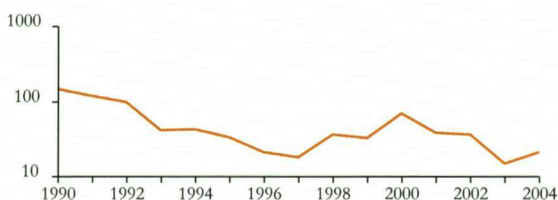
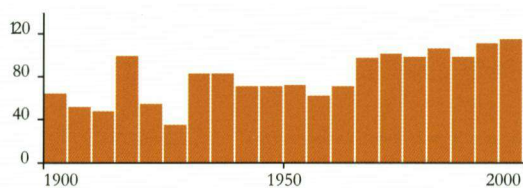
Sponsors nog mogelijk

Een voordeel van het uitstel is dat de sluitingsdatum voor sponsoring van een soort ook opschuift. Nog lang niet alle soorten zijn al 'geadopteerd' dus ook vlinderliefhebbers die als enige bij een soort willen staan maken nog een kans! Op www.vlinderstichting.nl vindt u een overzicht van de soorten en hun sponsors. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Liesbeth van Agt (liesbeth.vanagt@vlinderstichting.nl of 0317 - 467346).

Henk Bosma

Henk Bosma

De argusvlinder (foto boven) vliegt nog in veel 5 bij 5 km-hokken, maar de aantallen per hok zijn sterk achteruitgegaan.